

САДРЖАЈ

ИСТОРИЈА КАО КОЛЕКТИВНА СУДБИНА	9
---------------------------------------	---

ПРЕ И ПОСЛЕ

Иван В. Лалић, <i>Плава јрџбница</i>	15
Милосав Тешић, <i>Плава јрџбница – Видо</i>	17

КРАТАК ПРЕГЛЕД САТИРАЊА

Ибрахим Хацић, <i>Крајњак јрејлед балканској сатирирања</i>	25
Радослав Петковић, <i>Судбина и коменџари</i>	27
Ђорђе Лебовић, <i>Semper idem</i>	29
Светислав Басара, <i>De bello civili</i>	31
Душан Ковачевић, <i>Урнебесна џираједија</i>	34
Давид Албахари, <i>Мрак</i>	36
Владимир Пиштало, <i>Миленијум у Београду</i>	39
Слободан Зубановић, <i>Оглазак младића</i>	41
Горан Петровић, <i>Бојородица и друја виђења</i>	42
Владимир Арсенијевић, <i>У џојџијалубљу</i>	45
Добрило Ненадић, <i>Поларна свејџлосџи</i>	47
Дарко Цвијетић, <i>Шџо на џогу сјаваши</i>	49

Слободан Селенић, <i>Удистиво с њредумишљајем</i>	51
Мирослав Максимовић, <i>Бол</i>	54
Видосав Стевановић, <i>Остїрво Балкан</i>	55
Владимир Кеџмановић, <i>Тој је дио врео</i>	57
Михајло Пантић, <i>Седми дан кошаве</i>	61
Владимир Табашевић, <i>Заблуда Светїої Себастїјана</i>	63
Александар Ристовић, <i>Повраїшак райника</i>	65
Вуле Журић, <i>Тиїреро</i>	67
Лана Басташић, <i>Ухвайи зеца</i>	69
Борислав Радовић, <i>Војничка слика</i>	72

ЕН, ДЕН, ДИНУ... ЗА НИГДИНУ

Љубомир Симовић, <i>Истїина о њланинама</i>	77
Милета Продановић, <i>Пас њредбијене кичме</i>	78
Јовица Аћин, <i>У њоїџрази за речником</i>	81
Мирјана Стефановић, <i>Але и бауци</i>	84
Војислав Деспотов, <i>Евроѡа број 2</i>	86
Владан Матијевић, <i>Писац издалека</i>	88
Ана Ристовић, <i>Нови свеїски њоредак</i>	90
Светлана Велмар Јанковић, <i>Ниїдина</i>	92
Снежана Јаковљевић, <i>Ен, ден, дину</i>	94
Рајко Петров Ного, <i>Гле Срди</i>	96
Весна Алексић, <i>Сазвежђе виолина</i>	98
Зоран Ђирић, <i>Прислушковање</i>	102
Томислав Маринковић, <i>Под конац</i>	104
Ана Марија Грбић, <i>Срнећа леђа</i>	105
Милена Марковић, <i>Малена Бањска</i>	107

Данило Николић, <i>Мелихайд из Глої</i>	109
Драган Хамовић, <i>На Газиместану</i>	111
Радован Бели Марковић, <i>Уклеџа авлија</i>	112
Бранислав Петровић, <i>Најасид</i>	114
Марко Видојковић, <i>Канџе</i>	116
Биљана Србљановић, <i>Пад</i>	118
Стеван Тонтић, <i>Европа, данас и одувијек</i>	121

РАСУТЕ КОЦКИЦЕ

Бора Ђосић, <i>Изјананици</i>	125
Никола Живановић, <i>Коцкице су се расуле</i>	127
Драган Великић, <i>Иследник</i>	128
Саша Илић, <i>Берлинско окно</i>	131
Драгана Младеновић, <i>Канада</i>	133
Владимир Тасић, <i>Киша и харџија</i>	135
Енес Халиловић, <i>О Ајџаками, у Лондону</i>	137
Угљеша Шајтинац, <i>Хадерсфилд</i>	139
Небојша Васовић, <i>Сумајра</i>	141
Ђорђе Јаков, <i>Писмо џријатшељу у домовини</i>	142
Радмила Лазић, <i>Језик</i>	144
Маја Пелевић, <i>Лер</i>	146
Маја Солар, <i>Ујујсидво за умирање</i>	149
Барби Марковић, <i>Излажење</i>	152
Драган Бошковић, <i>Јуџиро моје Бојородице џек долази</i>	154
Срђан Ваљаревић, <i>Фриц и Добрила</i>	157
Новица Тадић, <i>Лудом војводи</i>	159
Милена Богавац, <i>North Force</i>	160

Петар Матовић, <i>Дейонија Евроје</i>	163
Слободан Владушић, <i>Велики јуриш</i>	164
Радмила Петровић, <i>Шума, ђлуї, јаїорчевина</i>	165
Гојко Божовић, <i>После нас</i>	167

НАПОСЛЕТКУ

Војислав Карановић: <i>Школа</i>	171
Бојан Васић: <i>Сївари без истїорије</i>	173

О АУТОРИМА	175
------------------	-----

СРПСКА КЊИЖЕВНОСТ 1991–2021:

СЕЛЕКТИВНА БИБЛИОГРАФИЈА	193
--------------------------------	-----

ИСТОРИЈА КАО КОЛЕКТИВНА СУДБИНА

Као и друга два издања из исте серије – зборници научних радова *Реконфигурација идентитетима у српској књижевности 1991–2021* и *Decades After: Serbian Literature 1991–2021* – публикација коју овде стављамо на располагање јавности настала је током рада на пројекту „Српска књижевност 1991–2021: идентитет, траума, сећање” (2023–2025). И она је плод истраживања истог пројекатског тима који је током свог деловања уз подршку републичког Фонда за науку имао укупно петнаест чланова и спољних сарадника с неколико научно-истраживачких институција у земљи и ван ње.*

Већ из поднасловне одреднице „ридер” јасно је да је у овом случају реч о другачијем „зборнику”, заправо збирци целовитих текстова (лирика), односно кратких одломака (драма, приповетка, роман), изворно објављених у назначеном периоду. *Деценије после* су, дакле, својеврсна читанка одабраних белетристичких узорака која може да послужи као „приручник” за упознавање са савременом српском књижевношћу у проблемско-тематском контексту и хронолошком опсегу у којем се одвијало наше истраживање, а чији резултати су видљиви у поменутиим зборницима научних радова, једнако као и у самосталним научним чланцима објављеним у стручној периодици.

* То су: Филолошки факултет у Београду (институција носилац), Институт за књижевност и уметност из Београда, Филозофски факултет у Београду, Факултет за образовање учитеља и васпитача у Београду, Факултет политичких наука у Београду, University of Nottingham (спољна сарадња).

За разумевање и пријем ридера важно је да док листају странице које следе његови читаоци имају на уму претходно казано. Понуђена колекција текстова, прва те врсте код нас, направљена по принципу: један аутор један текст, није, дакле, замишљена као антологија савремене српске књижевности, иако је у њој могуће пронаћи и антологијска остварења, односно одломке из дела антологијске вредности. То, такође, није ни антологија аутора, мада аутори заступљени овде свакако заслужују место у некој од могућих антологија српске књижевности, а велики број њих је већ и заступљен у публикацијама такве врсте.

Пре и после свега ово је вид сврсисходно направљене и селективно осмишљене хрестоматије, функционално пратеће издање, сачињено по начелу *рејрезенџајивносџи* у односу на референтни оквир научног истраживања књижевности као дискурзивног подручја у којем су се, након нестанка блоковске поделе света и распада југословенске државне заједнице, на естетски особен начин одигравале културна (ре)артикулација и симболична реконфигурација националног идентитета.

Та сложена, непредвидљива и у исти мах узбудљива активност одвијала се у интелектуалној и духовној клими значајних, каткад и епохалних политичких и друштвених промена локалног, регионалног и глобалног карактера, под дејством (после)ратних траума и транзиционих процеса, односно меморијске консолидације заједнице након свега што се догађало у турбулентном добу на прелазу столећа и миленијума. Као много пута пре, књижевност је и у овом динамичном интервалу била културни полигон уметнички интонираниог преиспитивања персоналних и колективних представа о сопственом идентитету, баш као и простор реафирмације помало заборављених схватања или пак афирмације нових искустава.

Седамдесет текстова/одломака од исто толико аутора одабрани су, стога, и распоређени у овом ридеру тако да творе неку врсту провизорног, мозаичног наратива који пред читаоце износи композитну „причу” о српској књижевности и њеном виђењу битних момената, процеса и искустава у назначеном тридесетогодишњем периоду. То значи да ова колекција није пуки збир или конгломерат, већ особено обликован скуп текстова који се у сасвим одређеном смислу међусобно надовезују, омогућавајући његово читање као па-

норамски или пак калеидоскопски поглед на проблеме личног и колективног саморазумевања у уметнички интонираном виду.

Број представљених писаца и белетристичких остварења могао је, наравно, бити и већи и мањи, као што је, несумњиво, и сам овај избор могао бити унеколико другачије направљен, у смислу одабира аутора и њихових дела. Садејство техничких мерила и концепцијских претпоставки условило је, међутим, управо овакав опсег и композицију. Отуда међу одабраним делима и(ли) њиховим одломцима нису увек и најпознатији или најомиљенији наслови – реализација претходно изнете замисли захтевала је таква решења. Ваља казати да поетичка, идеолошка, генерацијска, родна и(ли) географска/територијална заступљеност аутора није плод било какве пројектоване пропорције или „кључа”, већ само и једино увида који су у савремену књижевну продукцију имали чланови пројекатског тима, односно подесности одабраних текстова за поменуту тематско-проблемску репрезентативност до које нам је пре и после свега било стало.

Избор самих текстова праћен је кратким белешкама о ауторима, као и селективном библиографијом српске књижевности назначеног периода (Прва верзија библиографије публикована је на интернету средином 2023. године: <https://zenodo.org/records/8118087>). Направљена по истом начелу које је било на делу приликом одабирања текстова за ридер, што значи да није резултат вредносног него у првом реду репрезентативно заснованог одабира, библиографија примарно представља истраживачку базу података пројекта, а у склопу овог издања она може да послужи и као контекстуално информативни оквир читања. У српској књижевности годишње се публикује неколико стотина песничких збирки, пар стотина романа, десетине књига приповедне прозе и нешто мањи број драмских текстова. У назначеном тридесетогодишњем распону то даје преко двадесет хиљада нових белетристичких наслова. У библиографији коју овде прилажемо налази се нешто више од хиљаду њих. Сасвим сигурно, могло је да их буде још, будући да не постоји начин да се читалачки перципира и обради све што се појави у тако опсежној продукцији. Стога је библиографија нужно и хотимично прављена као селективна, а не потпуна или исцрпна, па је тако треба и прихватити.

Ако на крају ваља сумирати оно што је донео рад на ридеру *Деценије њосле*, а уједно и рад на самом пројекту, онда то у првом реду може да буде сазнање да је српска књижевност највећим делом артистички адекватно одговорила на различите и бројне изазове времена. Истакнути и мање истакнути, али не увек и мање занимљиви писци, нису се, то јасно показује и ова збирка текстова, склањали пред искушењима уметничке тематизације онога што је својим обележјима најчешће било далеко од уметности и лепе књижевности. Напротив, као ретко кад српска књижевност бавила се готово свим оним што је обележило живот доба о којему сведочи.

У слободној парафрази популарне максиме с почетка тог доба можда је зато дозвољено закључити да се српској књижевности догодила Историја. Још једном, могло би се при томе додати, овога пута без одлагања и кашњења. Као што то показују композиција ове колекције, односно тематске и проблемске одлике текстова увршћених у њу, неизбежно и драстично присуство политичке, често ратне и поратне историје као неотклоњивог оквира постојања представља такорећи судбинско искуство живота појединаца и колектива, и у распону ширем од овде обухваћеног, стога се њена претећа сенка неумитно надноси и над уметнички репрезентативне изразе тог живљења.

Је ли могућ заједнички живот мимо историје као рђаве коби страдања, траума, поновљивих идентитетских прелома? То је питање које после свега неизбежно остаје да лебди над уводним и завршним, једнако као и над безмало свим текстовима заступљеним у *Деценијама њосле*. То је, уједно, питање које на овај или онај начин по свој прилици лебди и над сваким заинтересованим читаоцем, био он садашњи, или можда неки будући. Ако већ не може да донесе разрешење, јер уметност никад заправо нема ту ингеренцију и ту моћ, ово издање, обликовано знањем оних који су га сачинили, односно имагинацијом и изражајним умећем оних који су својим белетристичким прилозима узели учешће у њему, могло би, верујемо, да буде бар ваљан сапутник и обавештени саговорник благонаклоном читаоцу у његовом трагању за могућим одговорима.

Уредници